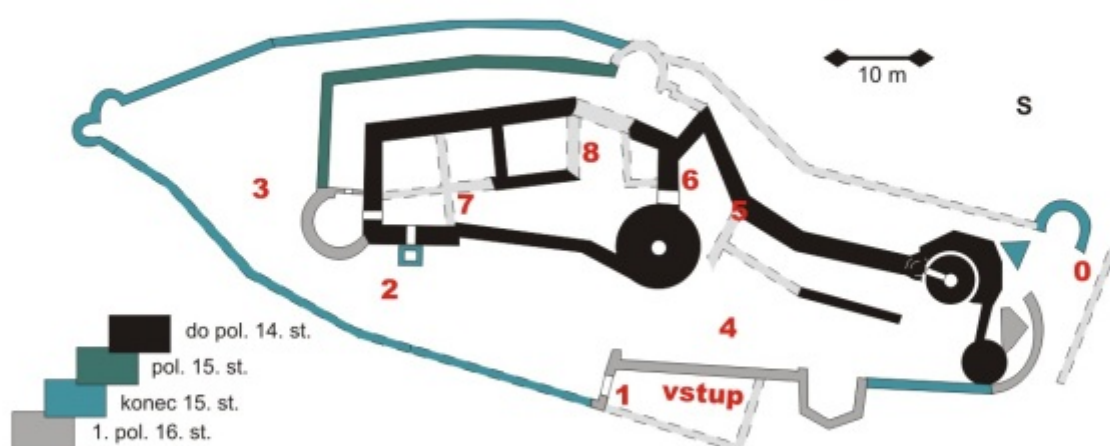

K ZAPŮJČENÍ!
prosím, vraťte na pokladnu

Cimburk

u Koryčan

PROHLÍDKA HRADU

1 BRÁNA

Vstup představuje nejslabší, nejzranitelnější místo každého opevnění a úměrně tomu byla věnována značná péče jeho zajištění. Původní brána na Cimburku stála přímo nad hradním příkopem a její portál lemovala vpádlina pro zvedací most. V renesanci byla brána přeložena a tvořila ji dvojice průjezdů s portály na obou stranách.

Průčelí brány představovalo první kontakt návštěvníka s hradem. Bylo proto s oblibou využíváno k reprezentaci majitele. Nalezneme zde různé plastiky, nejčastěji desky s nápisy a erby. Deska s rodovými erby Horeckých byla z Cimburku přenesena na zámek v Koryčanech.

2 BAŠTA

Jde o zpevňující článek obranného systému. Bašta je typickým prvkem aktivní obrany a těžiště jejího obranného účinku spočívá na jejím okolí. Vůči vnitřnímu prostoru hradu jsou bašty buď otevřené nebo uzavřené. Z hlediska obrany byla neuzavřená bašta výhodnější, avšak z důvodů snadnějšího zastřešování, mírového využití vnitřního prostoru a pro náchylnost střelného prachu k vlhnutí byly často budovány bašty uzavřené.

Severovýchodní bašta byla původně okrouhlá, po barokní přestavbě ale změnila tvar na polygonální (mnohoúhelník).

3 NÁDVOŘÍ

Plocha středověkých hradů se obvykle dělí na hradní jádro a předhradí. To tvořilo samostatnou opevněnou část a obsahovalo zejména nádvoří s řadou hospodářských objektů, jako jsou stáje, chlévy, stodoly, seníky a jiné. Tyto stavby byly většinou dřevěné, a proto se do dnešních dnů nedochovaly. Nežidka byly v předhradí i dílny některých řemeslníků, zejména kováře, který na hradě neměl o práci nouzi.

4 NÁDVOŘÍ - pokračování

Nádvoří tvořilo také vnější obrannou linii hradu. Záměrem celého předhradí bylo zejména nepříteli na postupu co nejdéle zdržet. Ke vstupu do hradu bylo tedy třeba celé první nádvoří objet a vystavit se tak možné palbě z polygonální bašty, která chránila hradní bránu.

5 STRÁŽNÁ VĚŽ

Strážná věž neboli bergfrit tvoří základní prvek tzv. bergfritové dispozice, tedy hradního typu, který se ve 13. a 14. století užíval nejčastěji. Nejprve šlo o hrady malé, sestávající pouze z hradního paláce, obvodové hradby a věže, postupem času se však složitost zvyšovala a tak například Cimburk získal dispozici dvouvěžovou.

Bergfrit byl věží útočištnou, v Čechách a na Moravě nejčastěji okrouhlou. Přístupný byl po šijové hradbě, spojující věž s hradním jádrem. V případě potřeby mohl obráncům hradu poskytnout poslední útočiště a být zcela samostatně bráněn.

6 JÁDRO HRADU (též palác)

Stavba, kde nad všemi ostatními převažuje funkce obytná a reprezentativní. Podoba paláce je zároveň citlivým indikátorem společenského postavení majitele.

Nejstarší paláce známe již z 12. století. Ve století 13. pak dochází k diferenciaci paláců na šlechtických a královských hradech. Stoupající nároky na bydlení si vyžádaly stavbu více palácových křidel dávající vzniknout různým typům pravidelných dispozic. Přesto byla zejména spodní patra vybavena v souladu s obrannou funkcí hradu, což se změnilo až v době jagellonské, kdy řada hradních paláců připomíná spíše zámek.

7 GOTIKA

Gotika se svými tvary a uspořádáním zcela odlišuje od ostatních slohů, které vycházejí ze starořímské a starořecké tradice. Název byl původně hanlivý připomíná Góty, tedy barbary kteří napadli a zpusťovali Řím. Obvykle gotiku dělíme na rannou, vrcholnou a pozdní. Počátky hradu Cimburku spadají do vlády Lucemburků a tedy do období vrcholné gotiky.

Gotické části hradu poznáme podle zdíva z lomového kamene, které neobsahuje příměsí cihel, přestože cihly jako stavební materiál byly známy. Charakteristická jsou také armoovaná nároží z mohutných kvádrů, na kterých jsou patrné otvory pro manipulaci obřimi kleštěmi. Část pískovcových ostění z této doby byla zbudována proslulou Zikmundovou hutí a zahrnují jak pro gotiku typický lomený oblouk, tak i sedlový portál, který je možno spatřit při vstupu do hradního jádra.

8 RENESANCE, BAROKO

Tato dvě období zahrnují dobu od 15. do 18. století. Byly přestavovány zejména části předhradí a budovány nové obranné prvky. S rozšířením palných zbraní a děl souvisí výstavba bašt, které byly nejprve budovány jako kruhové, později pak přestavovány do podoby mnohoúhelníku. Několik přestaveb prodělal i hradní palác, ve kterém se již panstvo tolik nesoustředilo na jeho obrannou funkci a zaměřilo se na zvýšení komfortu bydlení. Vyměněna byla ostění dveří a oken, která byla často sdružena do dvojice a opatřena erby majitelů.

HISTORIE HRADU

- 1327-1333 Založení hradu Bernardem z Cimburka. Bernard měl na dvoře Jana Lucemburského hodnost zemského podkomořího.
- 1358 Ctibor z Cimburka, vnuk zakladatele, hrad výhodně prodává do rukou moravského markraběte Jana Jindřicha.
- 1375 Jošt Lucemburský, syn Jana Jindřicha hrad zastavuje Zikmundu z Letovic, aby měl dost peněz na války se svým bratrem Prokopem.
- 1406 Vok ml. z Holštejna získává od markraběte Jošta Cimburk do zástavy. Musí jej však přepadem odejmout dřívějšímu držiteli, Čeňkovi z Drahotuš.
- 1421 Hrad je pravděpodobně poškozen moravskými husity.
- 1423 Král Zikmund si pro sebe a své nástupce vymínil právo volného vstupu do hradu a právo opevnit se v něm.
- 1468 Hrad je dobyt uherským králem Matyášem Korvínem.
- 1523 Vilém z Víckova kupuje Cimburk a ten se stává jeho trvalým a dědičným vlastnictvím. Končí tak éra zástavního držení hradu.
- 1569 Novým majitelem se stává Gabriel Majlát, hrabě sikulský, svobodný pán a stálý hrabě země Fogaroš.
- 1602 Cimburk je majetkem rodu Horeckých z Horky.
- 1619 Hrad je Horeckým zkonfiskován, po bitvě na Bílé hoře je však navrácen zpět.
- 1703 Panstvo se stěhuje na zámek v Koryčanech a Cimburk zůstává definitivně opuštěn.

O HOŘE SV. KLIMENTA

Na hradě Cimburku je slavný den; všude plno ruchu a shonu. To markrabě Jan přijel shlédnout své panství. Po vydatném obědě se vypravilo panstvo do hor na hon. V předu kráčeli kráčeli poddaní, v rukou hole, jimiž budou v lese tlouci do stromů; to údery a křikem budou nadháněti panstvu zvěř. Za nadháněči jdou psodvři, vlastně ani nejdou, jsou taženi smečkou chrtů, nedočkavých okamžiku, kdy budou puštěni z provazů za vysokou zvěř. Průvod služebnictva uzavírá sokolník s upoutaným sokolem na rameni. Pták má zavázané oči. Panstvo jede na bujných ořích, s toulci plnými šípů, tesáky po boku.

Družina jede stupavským údolím. V tom z houští vyrazí statná laň, skokem se přenesla přes potok a zmizí v protější stráni. Všemi proběhne vlna vzrušení, všichni se hrnou k místu, kde laň zmizela. "Tu přenechte mě!" zvolal markrabě a pobodnul koně, sám se žene za laní. Lovecká vášeň ho tak zaujme, že jen na laní stopu upírá svůj zrak. Přes rokle, strže, nahoru, dolů, houštinami, mýtinami se řítí, jen aby mu laň neunikla, aby ji uštvál a tesákem dorazil. Kůň celý zpocen, šplhá s vynaložením posledních sil do strmého vrchu, porostlého vysokými lipami. Zde v nedalekém houští laň zmizí. Chrt za ní. Markrabě sesednul s koně, přiváže jej ke kmeni lípy a vydá se po štěkotu psa do houští. To je však tak husté, že si musí klestiti cestu tesákem. Těší se již na okamžik, kdy se jeho nůž jak blesk pohrouží v hruď laní. Tu již jen několik kroků a volné prostranství se rozprostírá před ním. Však co to! Místo kmenů kamenné valy, za nimi polozbořený kostelík, na stupních chatrného oltáře sedí stařec. Chrt zuřivě doráží na uštvanou laň, která, majíc hlavu opřenou o kolena starcova, hledá u něho záchranu. Markrabě okřikl psa a přikročil blíže.

"Proč honíš mou laň?" slyší hluboký hlas. Udiven zírá do tváře zarostlé hustým vousem, na vysokou, v šedé kutně oděnou postavu. Omlouvá se markrabě starci; neměl prý potuchy, že mu laň patří. Pak se starce vyptává, co dělá sám a sám v této pustině, co znamenají valy a zříceniny kostelíka. A stařec mu vypráví o místě, kde působili slovanští věrozvěstové. On sám poslední z jejich žáků střeží a opatruje místo věčného jejich odpočinku na nedalekých "Hrobech".

Zatím slunce zapadá za modravé chlomy, jeho paprsky vytvářejí kolem oltáře odraz záře jako by svíce ozařovaly svatostánek. Zpěv ptactva, ukládajícího se ke spánku, nahrazuje zpěv věřících. Zalíbilo se markraběti místo. Dal znovu vybudovati kostel a klášter. Do něho vyslal brněnské augustiniány, kteří společně s poustevníkem chránili a opatrovali dědictví sv. Cyrila a Metoděje.